ECLI:LV:AT:2023:0914.11824001315.6.L
Lieta Nr. 11824001315, SKK-89/2023
Krimināllietu departaments

**Latvijas Republikas Senāts**
**LĒMUMS**
Rīgā 2023. gada 14. septembrī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Anita Poļakova, senatori Aija Branta un Artūrs Freibergs

rakstveida procesā izskatīja krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /pers. C/ aizstāvja zvērināta advokāta Aleksandra Berezina kasācijas sūdzību par Latgales apgabaltiesas 2022. gada 5. oktobra spriedumu.

## Aprakstošā daļa

[1] Ar Daugavpils tiesas 2022. gada 17. janvāra spriedumu
[1.1] /pers. C/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā (likuma redakcijā līdz 2015. gada 1. decembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 8 mēnešiem.
Saskaņā ar Krimināllikuma 55. panta pirmo un otro daļu /pers. C/ noties ats nosacīti ar pārbaudes laiku uz 1 gadu un 6 mēnešiem.
[1.2] Krimināllietā atzīta par vainīgu Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīta /pers. D/, personas kods /personas kods/, par kuru tiesas lēmums kasācijas kārtībā nav pārsūdzēts.

[2] Ar Daugavpils tiesas 2022. gada 17. janvāra spriedumu /pers. C/ atzīts par vainīgu un sodīts par to, ka personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās nelikumīgi pārvietoja (pārvadāja) tabakas izstrādājumus lielā apmērā.

[3] Ar Latgales apgabaltiesas 2022. gada 5. oktobra spriedumu, izskatot lietu sakarā ar apsūdzēto /pers. C/ un /pers. D/ apelācijas sūdzībām un Dienvidlatgales prokuratūras prokurores Marijas Judajevas apelācijas protestu, Daugavpils tiesas 2022. gada 17. janvāra spriedums atcelts daļā par Krimināllikuma 55. panta pirmās un otrās daļas piemērošanu notiesājot /pers. C/ nosacīti ar pārbaudes laiku, solidāru mantiskā zaudējuma 5231,74 *euro* piedziņu valsts labā no apsūdzētajiem /pers. C/ un /pers. D/ un daļā par procesuālo izdevumu piedziņu valsts labā par lietisko pierādījumu glabāšanu un iznīcināšanu. Pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedums atstāts negrozīts.

[4] Par Latgales apgabaltiesas 2022. gada 5. oktobra spriedumu apsūdzētā /pers. C/ aizstāvis Aleksandrs Berezins iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.
Kasācijas sūdzībā izteikto lūgumu kasators pamatojis ar turpmāk norādītajiem argumentiem.
[4.1] Izmeklēšanas darbība – transportlīdzekļa apskate pirmstiesas izmeklēšanā ir veikta, pārkāpjot Kriminālprocesa likuma 163. panta otrās daļas nosacījumus, proti, bez transportlīdzekļa īpašnieka /pers. C/ un lietotājas /pers. D/ atļaujas. Turklāt no apskati veicošo personu faktiskajām darbībām secināms, ka ir veikta kratīšana nolūkā atrast un izņemt tabakas izstrādājumus, nevis, kā norādīts procesuālajos dokumentos, apskate.
Transportlīdzekļa apskates laikā apsūdzētie bija aizturēto personu statusā, savukārt informācija par šāda statusa personas tiesībām apsūdzētajiem tika sniegta tikai pēc transportlīdzekļa apskates pabeigšanas, tādējādi tika pārkāpta Kriminālprocesa likuma 20. panta pirmā daļa un 265. panta pirmā daļa. Proti, apsūdzētie netika informēti par tiesībām klusēt, arī par tiesībām neizsniegt sevi apsūdzošus pierādījumus, un tiesībām nekavējoties uzaicināt aizstāvi.
Minētie Kriminālprocesa likuma pārkāpumi ļāva izmeklēšanai iegūt pierādījumu – tabakas izstrādājumus –, kas saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 130. panta otrās daļas 4. punktu būtu atzīstams par nepieļaujamu pierādījumu.
[4.2] Apelācijas instances tiesa ir nepamatoti atzinusi /pers. C/ par konkrētā noziedzīgā nodarījuma izdarītāju. Tiesa ir konstatējusi, ka /pers. C/ nav vadījis automašīnu, ar kuru nelikumīgi pārvadāti tabakas izstrādājumi. Ne pirmās instances tiesa, ne apelācijas instances tiesa nolēmumā nav sniegušas apsūdzētā /pers. C/ darbību, kas atbilstu tabakas izstrādājumu pārvadāšanai, aprakstu. Divu vai vairāku personu atrašanās transportlīdzeklī, ar kuru tika veikta tabakas izstrādājumu pārvadāšana, pati par sevi neveido dalību vai līdzdalību Krimināllikuma 18. panta izpratnē. Tāpat nolēmumos nav atklāts, kā izpaudusies apsūdzētā /pers. D/ un /pers. C/ iepriekšējā vienošanās veikt tabakas izstrādājumu nelikumīgu pārvadāšanu. Tādējādi tiesa ir nepareizi piemērojusi Krimināllikuma 19. pantu un pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574. panta 1. punktā norādīto Krimināllikuma pārkāpumu.

## Motīvu daļa

[5] Kasācijas instances tiesas kompetencē šajā lietā ir sniegt atbildi, vai apelācijas instances tiesa, iztiesājot lietu, ir pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 130. panta otrās daļas 4. punkta pārkāpumu.
Ievērojot, ka kasatora norāde uz minēto Kriminālprocesa likuma pārkāpumu ir argumentēta ar šī likuma 163. panta otrās daļas pārkāpumu, veicot transportlīdzekļa, kurā saskaņā ar tiesas konstatētajiem noziedzīgā nodarījuma faktiskajiem apstākļiem tika nelikumīgi pārvadāti tabakas izstrādājumi, pārbaudi, vispirms ir noskaidrojams, vai uz minēto procesuālo darbību ir attiecināms Kriminālprocesa likuma 163. panta otrās daļas nosacījums, ka transportlīdzekļa apskati var veikt tikai ar tā lietotāja piekrišanu vai izmeklēšanas tiesneša lēmumu.

No lietā esošā automašīnas apskates protokola redzams, ka apskate veikta ievērojot arī Kriminālprocesa likuma 163. panta nosacījumus.

Vienlaikus redzams, ka 2015. gada 24. aprīlī no plkst. 05.14 automašīnas /TL marka/, valsts reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, apskati ir veikusi Valsts robežsardzes Daugavpils pārvaldes inspektore un apskatāmā automašīna ir atradusies Valsts robežsardzes Daugavpils pārvaldes teritorijā.

N o lēmuma par kriminālprocesa uzsākšanu redzams, ka tas uzsākts, pamatojoties uz Valsts robežsardzes Daugavpils pārvaldes Kriminālizmeklēšanas dienesta inspektora A. Isakova ziņojumu par to, ka 2015. gada 14. aprīlī, pārbaudot informāciju un pārmeklējot automašīnu /TL marka/, valsts reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, tajā konstatēti iepakojumi ar cigaretēm ar Baltkrievijas Republikas akcīzes markām.

Savukārt inspektora /valsts amatpersona/ ziņojumā norādīts, ka 2015. gada 24. aprīlī ap plkst. 03.20 Valsts robežsardzes Daugavpils pārvaldes Kriminālizmeklēšanas dienesta amatpersonas, pārbaudot operatīvo informāciju par akcīzes preču nelikumīgu pārvietošanu valsts iekšienē, ir pārbaudījušas Daugavpils pilsētā apturēto automašīnu /TL marka/, valsts reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/. Apskates laikā automašīnas salonā konstatēti polietilēnā ietīti desmit iepakojumi ar cigaretēm ar Baltkrievijas Republikas akcīzes markām.

No izklāstītajiem faktiem secināms, ka konkrētā automašīna, pamatojoties uz operatīvo informāciju, tika apturēta un pārbaudīta Daugavpils pilsētā, tās pārbaudi veica Valsts robežsardzes amatpersonas, savukārt Valsts robežsardzes Daugavpils pārvaldes teritorijā automašīna tika nogādāta un apskatīta Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā pēc tam, kad automašīnā jau bija konstatēti iepakojumi ar cigaretēm ar Baltkrievijas Republikas akcīzes markām.

Saskaņā ar Valsts robežsardzes likuma 15. panta pirmās daļas 3. punktu robežsargam, kontrolējot, kā tiek ievēroti noteikumi par preču pārvietošanu pāri valsts robežai, ir tiesības ārpus robežšķērsošanas vietas pārbaudīt transportlīdzekli.

Savukārt saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 163. panta pirmo daļu, ja transportlīdzeklis ir saistīts ar izdarītu noziedzīgu nodarījumu, var veikt tā apskati. Šā panta otrajā daļā ietvertais nosacījums par transportlīdzekļa lietotāja piekrišanas vai izmeklēšanas tiesneša lēmuma nepieciešamību transportlīdzekļa apskatei ir saistāms ar iekļūšanu transportlīdzeklī. Konkrētajā gadījumā Valsts robežsardzes amatpersonas atbilstoši ar likumu piešķirtajām tiesībām jau bija iekļuvušas transportlīdzeklī un konstatējušas tajā esošos iepakojumus ar cigaretēm. Transportlīdzeklis tika pārvietots uz Valsts robežsardzes Daugavpils pārvaldes teritoriju un robežsardzes amatpersonas pēc būtības turpināja apskati.

Ievērojot izklāstīto apsvērumu kopumu, Senāts atzīst, ka konkrētajā gadījumā uz transportlīdzekļa apskati nav attiecināmi Kriminālprocesa likuma 163. panta otrās daļas nosacījumi.

Ņemot vērā iepriekš norādīto, Senāts atzīst par nepamatotu kasatora norādi uz Kriminālprocesa likuma 130. panta otrās daļas 4. punkta pārkāpumu.

[6] Kasācijas instances tiesas kompetencē šajā lietā ir sniegt atbildi, vai apelācijas instances tiesa, kvalificējot apsūdzētā /pers. C/ noziedzīgo nodarījumu, ir pareizi piemērojusi Krimināllikuma 19. pantu.

Saskaņā ar Krimināllikuma 19. pantu par dalību (līdzdarīšanu) uzskatāma apzināta noziedzīga darbība, ar kuru tīšu noziedzīgu nodarījumu kopīgi, to apzinoties, tieši izdarījušas divas vai vairākas personas (tas ir, grupa). Katra no šīm personām ir noziedzīgā nodarījuma dalībnieks (līdzdarītājs).

/pers. C/ atzīts par vainīgu un sodīts par to, ka personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās ar /pers. D/ ar /pers. C/ īpašumā esošo automašīnu /TL marka/, kuru vadīja /pers. D/, nelikumīgi pārvietoja (pārvadāja) tabakas izstrādājumus lielā apmērā, tādējādi izdarīja Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā (likuma redakcijā līdz 2015. gada 1. decembrim) paredzēto noziedzīgo nodarījumu.

Apelācijas instances tiesa, pamatojoties uz lietā iegūtiem un izvērtētiem pierādījumiem, ir atzinusi, ka abi apsūdzētie darbojās kopīgi, apzināti, tīši un ar vienotu mērķi nelikumīgi pārvietoja tabakas izstrādājumus, tādēļ izskatāmajā gadījumā tam, kurš vadīja automašīnu un kurš maldināja Valsts robežsardzes amatpersonas, nav izšķiroša nozīme inkriminētā noziedzīgā nodarījuma kvalifikācijā.

No objektīvās puses Krimināllikuma 221. pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums raksturojas ar alkoholisko dzērienu vai tabakas izstrādājumu nelikumīgu 1) uzglabāšanu, 2) pārvietošanu (pārvadāšanu) vai 3) realizāciju. Šā panta otrajā daļā (likuma redakcijā līdz 2015. gada 1. decembrim) kriminālatbildība paredzēta par panta pirmajā daļā izdarītu nodarījumu, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās.

Senāts piekrīt krimināltiesību doktrīnā paustam viedoklim, ka dalība noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā ir tādos gadījumos, kad divas vai vairākas personas kopīgi tīši un tieši piedalās tīša noziedzīga nodarījumā izdarīšanā. Katra no šīm personām piedalās tās darbības izdarīšanā, ar kuru tiek realizēts konkrētā noziedzīgā nodarījuma sastāvs. [..] Līdzdarītāju darbības objektīvi var atšķirties, taču subjektīvi viņus vieno kopējais nolūks – sasniegt noziedzīgo rezultātu, tas ir, izdarīt konkrētu noziedzīgu nodarījumu (*Krastiņš U. 19. panta komentārs Grām.: Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa (I-VIII2 nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Krastiņš U., Liholaja V. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2018, 97. lpp.*).

Senāts atzīst, ka gadījumos, kad divas vai vairākas personas sauktas pie kriminālatbildības pēc Krimināllikuma 221. panta trešās daļas (likuma redakcijā līdz 2015. gada 1. decembrim) par to, ka šo noziedzīgo nodarījumu ir izdarījušas personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās, fakts, ka automašīnu ir vadījusi tikai viena no personām, pats par sevi nav šķērslis atzīt, ka persona, kura nav vadījusi automašīnu, ir inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarītājs.

Ievērojot iepriekš izklāstīto apsvērumu kopumu, Senāts atzīst, ka kasatora norāde uz Krimināllikuma 19. panta pārkāpumu ir nepamatota.

[7] Ņemot vērā iepriekš izklāstīto apsvērumu kopumu, Senāts atzīst, ka Latgales apgabaltiesas 2022. gada 5. oktobra spriedums ir atstājams negrozīts, bet apsūdzētā /pers. C/ aizstāvja A. Berezina kasācijas sūdzība noraidāma.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587. pantu, Senāts

**nolēma**

atstāt negrozītu Latgales apgabaltiesas 2022. gada 5. oktobra spriedumu, bet apsūdzētā /pers. C/ aizstāvja Aleksandra Berezina kasācijas sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

A. Poļakova A. Branta A. Freibergs